

PAZIŅOJUMS PRESEI Nr. 125/24

Luksemburgā, 2024. gada 12. augustā

Lemšana par prejudiciālajiem jautājumiem sešās īpašās jomās kļūst par Vispārējās tiesas kompetenci

Šī Tiesas kompetences prejudiciālajās lietās daļēja nodošana Vispārējai tiesai turpina reformu Eiropas Savienības tiesu sistēmas struktūrā un attieksies uz prejudiciālajiem jautājumiem, kuri tiks iesniegti no 2024. gada 1. oktobra.

1. septembrī stāsies spēkā būtisks Eiropas Savienības Tiesas statūtu grozījums, kas šodien publicēts Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī¹. Šis grozījums citstarp paredz Tiesas kompetences prejudiciālajās lietās daļēju nodošanu Vispārējai tiesai, kas piemērojama no 2024. gada 1. oktobra. Šī nodošana attiecas uz sešām īpašām jomām: kopējo PVN sistēmu, akcīzes nodokļiem, Muitas kodeksu, preču tarifu klasifikāciju, kompensāciju un atbalstu pasažieriem sakarā ar iekāpšanas atteikumu un transporta pakalpojumu kavēšanos vai atcelšanu un siltumnīcefekta gāzu emisijas kvotu tirdzniecības sistēmu. Šis statūtu grozījums turklāt paredz apelācijas sūdzību pieļaujamības iepriekšēja vērtējuma mehānisma paplašināšanu no 2024. gada 1. septembra.

Šīs reformas mērķis ir atvieglot Tiesas darba slodzi prejudiciālajās lietās un ļaut tai saprātīgos termiņos turpināt īstenot savu misiju, proti, nodrošināt tiesiskuma ievērošanu Līgumu piemērošanā un interpretēšanā. 2001. gadā Nicas līguma autori bija paredzējuši iespēju iesaistīt Vispārējo tiesu atsevišķu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu izskatīšanā, taču kopš tā laika statūti nebija tikuši pielāgoti šim mērķim. Tomēr pēdējo piecu gadu laikā ir konstatēts strukturāls un būtisks izskatāmo strīdu skaita pieaugums². Šo attīstību papildina lietu, kas citstarp skar konstitucionālus vai ar pamattiesībām saistītus jautājumus, sarežģītības un sensibilitātes palielināšanās. Reforma ļaus Tiesai koncentrēties uz tās misiju aizsargāt un pastiprināt Savienības tiesību vienotību un saskaņotību. Savukārt Vispārējā tiesa spēj pārņemt šo papildu darba slodzi un lemt par prejudiciālajiem jautājumiem, kas tai tiks nodoti, un sniegt valsts tiesām un ieinteresētajām personām tādas pašas garantijas, kādas piemēro Tiesa.

Reforma galvenokārt ietver trīs daļas, kuru būtība tiks izklāstīta turpmāk.

Kompetences prejudiciālajās lietās daļēja nodošana Vispārējai tiesai

Pirmā reformas daļa attiecas uz **Tiesas kompetences lemt prejudiciālajās lietās nodošanu Vispārējai tiesai**, kuras sastāvā ir divi tiesneši no katras dalībvalsts. Tiesiskās drošības labad nodošana **attiecas tikai uz sešām** konkrēti iezīmētām **jomām**, kuras ir pietiekami nošķiramas no citām jomām un kurās jau ir izveidots būtisks Tiesas judikatūras kopums. Tādējādi Vispārējās tiesas kompetencē nonāk lemt par lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu, kuri ekskluzīvi ietilpst vienā vai vairākās no šādām sešām īpašām jomām:

1. kopējā pievienotās vērtības nodokļa sistēma;
2. akcīzes nodokļi;
3. Muitas kodekss;

4. preču tarifa klasifikācija kombinētajā nomenklatūrā;
5. kompensācija un atbalsts pasažieriem sakarā ar iekāpšanas atteikumu un transporta pakalpojumu kavēšanos vai atcelšanu;
6. siltumnīcefekta gāzu emisijas kvotu tirdzniecības sistēma.

Šīs jomas reti skar principiālus jautājumus, kas var ietekmēt Savienības tiesību vienotību vai saskaņotību. Tajās jau ir izveidojusies bagātīga Tiesas judikatūra, kurai būtu jāļauj Vispārējai tiesai balstīties uz agrāk pasludinātiem spriedumiem. Šīs jomas aptver gandrīz 20 % no Tiesā iesniegtajām prejudiciālajām lietām, un tas veido pietiekami stabilu lietu skaitu, lai radītu patiesu tās darba slodzes samazinājumu. Tādējādi Tiesa spēs koncentrēties uz savu misiju – būt Savienības konstitucionālajai un augstākajai tiesai.

Tiesas kompetencē joprojām būs lemt par lūgumiem sniegt prejudiciālus nolēmumus, kas, lai gan ir saistīti ar īpašajām iepriekš minētajām jomām, attiecas arī uz citām jomām. Tās kompetencē joprojām būs lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu, kuri, lai gan ietilpst vienā vai vairākās īpašajās jomās, raisa neatkarīgus interpretācijas jautājumus attiecībā uz: 1) primārajām tiesībām, tostarp Eiropas Savienības Pamattiesību hartu, 2) starptautiskajām publiskajām tiesībām vai 3) vispārējiem Savienības tiesību principiem. Vispārējā tiesa turklāt varēs nosūtīt Tiesai savā kompetencē ietilpstošu lietu, kurā tomēr jāpieņem principiāls lēmums, kas var ietekmēt Savienības tiesību vienotību vai saskaņotību.

Tiesiskās drošības un ātruma apsvērumu labad **visi lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu ir jāiesniedz Tiesā**, lai tā saskaņā ar savā reglamentā precizēto kārtību noteiktu, vai lūgums ekskluzīvi attiecas uz vienu vai vairākām īpašajām jomām un, attiecīgi, vai šis lūgums ir jānodod Vispārējai tiesai. Tiesiskās drošības un pārskatāmības mērķiem Tiesa vai Vispārējā tiesa savā prejudiciālajā nolēmumā īsi izklāstīs iemeslus, kuru dēļ lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izskatīšana ietilpst tās kompetencē.

Izmaiņas, kas piemērojamas visām prejudiciālajām lietām

Otrā reformas daļa ietver divas izmaiņas, ko paredz regula, ar ko groza statūtus, un šīs izmaiņas attieksies uz visiem lūgumiem sniegt prejudiciālus nolēmumus neatkarīgi no attiecīgās jomas un jautājuma par to iespējamo nodošanu Vispārējai tiesai.

Pirmkārt, turpmāk visi lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu tiks paziņoti Eiropas Parlamentam, Padomei un Eiropas Centrālajai bankai – kā tas jau ir attiecībā uz visām dalībvalstīm un Komisiju –, lai šīs iestādes var noteikt, vai tām ir īpaša interese saistībā ar izvirzītajiem jautājumiem un vai tās attiecīgi vēlas īstenot savas tiesības iesniegt procesuālos rakstus vai rakstveida apsvērumus.

Otrkārt, lai pastiprinātu prejudiciālā nolēmuma tiesvedības **pārskatāmību un atklātumu** un ļautu labāk saprast Tiesas un Vispārējās tiesas pasludinātos nolēmumus, ir paredzēts, ka visās prejudiciālajās lietās procesuālie raksti vai rakstveida apsvērumi, ko iesniegušas statūtu 23. pantā minētās ieinteresētās personas, **tiks publicēti Tiesas tīmekļvietnē** saprātīgā termiņā **pēc lietas izskatīšanas pabeigšanas**, ja vien šī ieinteresētā persona neiebilst pret savu procesuālo rakstu vai apsvērumu publicēšanu.

Apelācijas sūdzību pieļaujamības iepriekšēja vērtējuma mehānisma paplašināšana

Reformas trešās daļas mērķis ir nodrošināt apelācijas tiesvedības par Vispārējās tiesas nolēmumiem efektivitāti, ņemot vērā Tiesā iesniegto apelācijas sūdzību lielo skaitu. Lai Tiesai ļautu koncentrēties uz apelācijas sūdzībām, kurās izvirzīti nozīmīgi tiesību jautājumi, **apelācijas sūdzību pieļaujamības iepriekšēja vērtējuma mehānisms³ tiek paplašināts, attiecinot to uz citiem Vispārējās tiesas pieņemtajiem nolēmumiem.**

Apelācijas sūdzību pieļaujamības iepriekšēja vērtējuma mehānisms, ko īsteno Tiesa, attiecas uz apelācijas sūdzībām lietās, kurās jau ticis veikts divkārtšs izvērtējums, proti, to vispirms veikusi Savienības organizācijas vai struktūras neatkarīga apelācijas padome un pēc tam Vispārējā tiesa. Šobrīd šis mehānisms skar lēmumus, kurus pieņēmušas

četras apelācijas padomes un kuri pēc tam apstrīdēti Vispārējā tiesā, un kuri minēti statūtu 58.a pantā (skat. zemāk 1.–4. punktu). Kad 1. septembrī stāsies spēkā statūtu grozījumi, četras pašreizējās neatkarīgās apelācijas padomes tiks papildinātas ar sešām jaunām neatkarīgām apelācijas padomēm un to kopējais skaits sasniegs desmit. Tās ir šādu biroju vai aģentūru apelācijas padomes:

1. Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma birojs (*EUIPO*) (Alikante, Spānija);
2. Kopienas Augu šķirņu birojs (*CPVO*) (Anžē, Francija);
3. Eiropas Ķīmikāliju aģentūra (*ECHA*) (Helsinki, Somija);
4. Eiropas Savienības Aviācijas drošības aģentūra (*EASA*) (Ķelne, Vācija), kuras tiek papildinātas ar šādu aģentūru vai struktūru apelācijas padomēm:
5. Eiropas Savienības Energo regulatoru sadarbības aģentūra (*ACER*) (Lubļana, Slovēnija);
6. Vienotā noregulējuma valde (*VNV*) (Brisele, Beļģija);
7. Eiropas Banku iestāde (*EBI*) (Parīze, Francija);
8. Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestāde (*EVTI*) (Parīze, Francija);
9. Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensiju iestāde (*EAAPI*) (Frankfurte pie Mainas, Vācija);
10. Eiropas Savienības Dzelzceļu aģentūra (*EDA*) (Valensjēna, Francija).

Turklāt apelācijas sūdzību pieļaujamības iepriekšēja vērtējuma mehānismu piemēro arī tām apelācijām par Vispārējās tiesas nolēmumiem, kuras attiecas uz lēmumu, ko pieņēmusi neatkarīga apelācijas padome, kura izveidota pēc 2019. gada 1. maija jebkurā citā Savienības organizācijā vai struktūrā un kurā jāvēršas, pirms var celt prasību Vispārējā tiesā.

Visbeidzot, šis mehānisms ir arī paplašināts attiecībā uz strīdiem par tādu līgumu izpildi, kuros ietverta šķīrējklauzula. Proti, vairumā gadījumu Vispārējā tiesa šādiem strīdiem, izskatot tos pēc būtības, vienkārši piemēros šķīrējklauzulā minētos valsts tiesību aktus.

Apelācijas sūdzību pieļaujamības iepriekšēja vērtējuma mehānisma paplašināšana notiks no 2024. gada 1. septembra.

Neoficiāls dokuments plašsaziņas līdzekļu vajadzībām, kas Tiesai nav saistošs.

Kontaktpersona presei: *Stefaan van der Jeught* [☎\(+352\) 4303 2170](tel:+35243032170).

Palieciet ar mums!

¹ Eiropas Parlamenta un [Padomes Regula \(ES, Euratom\) 2024/2019](#) (2024. gada 11. aprīlis), ar ko groza 3. protokolu par Eiropas Savienības Tiesas statūtiem.

² Skat. [Paziņojumu presei Nr. 59/24](#).

³ Par apelācijas sūdzību pieļaujamības iepriekšēja vērtējuma mehānisma izveidošanu 2019. gadā skat. [Paziņojumu presei Nr. 53/19](#).